

Lausunto Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnalle 16.12.2021 Hyvinvoinnin ja terveyden toimialan asiakasmaksut 1.1.2022 lukien (kh)

Vammaisneuvosto nostaa seuraavat asiat tarkasteluun koskien asiakasmaksuja:

Terveyskeskus- ja etäkäyntimaksut

Terveyskeskuksen käynneistä ja etävastaanottojen maksuja on tarkoitus veloittaa kumpiakin kolme eli 3+3. Jos etä- ja terveyskeskusvastaanottoja pidetään yhdenvertaisina, tulisi edelleenkin veloittaa vain yhteensä kolme vastaanottokäyntiä. Lisäksi tulee huomioida jo aikaisemmin maksuista vapautetut ryhmät.

Hammashoito

On hyvä, että hammashoito on lisätty maksukattoa kartuttaviin maksuihin. Vammaisneuvosto muistuttaa, että lautakunta päätti kokouksessaan 26.5.2021 hammashoidon maksujen lisäämisestä niihin maksuihin, joihin voidaan soveltaa 11 §:n mukaista alentamista tai perimättä jättämistä. Suun terveydellä on suuri merkitys yleisterveydelle, erityisesti pitkäaikaissairailta.

Lastensuojelun asiakasmaksu

Vammaisneuvosto ei kommentoi lastensuojelun asiakasmaksuja, koska annetussa ajassa emme pysty tutustumaan asiaan riittävän perusteellisesti.

Asumismaksu

Pyydämme kiinnittämään erityisesti huomioita vuokraa korvaavaan asumismaksuun asumisharjoittelussa/-valmennuksessa sekä erityishuoltona järjestetyssä perhehoidossa. Pidämme vuokraa korvaavaksi ehdotettua asumismaksua liian suurena (ehdotettu korotus 237 € -> 250 €/kk). Maksu on jo nyt epätasa-arvoisen korkea verrattuna vuokralla asuviin ja asumistukea saaviin minimieläkkeiden varassa asuviin vähävaraisiin henkilöihin. On tärkeä huomioida, että vuokraa korvaavaan asumismaksuun ei ole mahdollista hakea KELA:n asumistukea.

Palvelua käyttävillä kehitysvammaisilla on pääsääntöisesti tuloina vain kansaneläke, takueläke ja eläkkeensaajan hoitotuki. Esim. vuonna 2021 em. eläkkeitä saava henkilö,

jolla ei ole asumistukea myönnettäessä huomioon otettavaa varallisuutta, saa KELA:n laskurin mukaan eläkkeensaajan asumistukea siten, että 700 € vuokrasta jää asumistuen jälkeen itselle maksettavaa 169,80 €. Vasta yli 770 € ylittävällä vuokralla asumistuen jälkeen itselle vuokrasta maksettavaksi jäävä osuus ylittää 237 €, minkä summan sama henkilö yli kuukauden kestävässä asumisharjoittelussa v. 2021 maksaa vuokraa korvaavaa asumismaksua (ja 1.2.2022 alkaen koskee myös perhehoidossa olevia).

Vammaisneuvosto ehdottaa vuokraa korvaavaksi asumismaksuksi 240 €/kk. Kannatamme perhehoitoon vuokraa korvaavaa asumismaksua perustuen asiakasmaksulain muutokseen 1.7.2021, mistä alkaen maksut ovat määräytyneet erityishuollon mukaisessa perhehoidossa muutenkin samoin periaattein kuin asumispalveluissa.

Sosiaalihuoltolan mukainen tehostettu palveluasuminen (MTP)

Vammaisneuvostosta on hyvä, että mielenterveys- ja päihdepalvelujen vaativan tehostetun palveluasumisen tarpeessa olevien vähimmäiskäyttövaraksi on luonnoksessa jätetty toimeentulotuen perusosa. On huomioitava, että palveluasumismaksuun ei sisälly aterioita. 1.7.2021 voimaan astuneen asiakasmaksulain muutoksen myötä kaikista pienituloisempien mielenterveys- ja päihdekuntoutujien taloudellinen tilanne heikkeni useilla käyttövaran pienenemisen myötä (vähimmäiskäyttövara on nyt 164 €/kk, kun aiemmin se on ollut 257,07 €/kk). Vaikka uudistuksen myötä lääkärin määräämien lääkkeiden kustannuksia ryhdyttiin huomioimaan menona asumispalvelumaksua määritettäessä, on lääkekustannusten huomiointiprosessi byrokraattinen. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tehostetussa palveluasumisessa asutaan useita vuosia, jopa vuosikymmeniä, ja asumisen on tarkoitus olla kuntouttavaa, jolloin henkilöllä tulisi olla myös taloudelliset mahdollisuudet osallistua ympäröivään yhteiskuntaan.

Kuljetuspalveluiden omavastuut

Asiakasmaksulain muutoksen jälkeen kuljetuspalveluiden asiakasmaksua (=omavastuu) ei enää peritä takseissa 1.1.2022 alkaen. Muutos on jo astunut voimaan Lohjalla ja Lahdessa. Vammaisneuvosto ihmettelee, ettei palvelussa tapahtuvasta muutoksesta ole tiedotettu vammaisneuvostoa tai palvelun käyttäjiä.

Maksukyky

Vammaisneuvosto nostaa esiin paljon palveluja käyttävien heikon aseman. Sosiaalihuollon palvelut kohdistuvat ihmisiin, joilla on usein myös paljon terveydenhuollon maksuja, lääkekuluja ja sairaanhoidon matkakuluja. Osa em. maksuista kerryttää ns. maksukattoja (kolme maksukattoa, kolme omavastuukertymää), mutta ihmiset joutuvat tuloista riippumatta maksamaan täysimääräisesi nämä kulut ennen maksukattojen täyttymistä. Kattojen täyttymisen seuranta on henkilöiden omalla vastuulla ja kaikkein heikoimmassa

asemassa olevilla henkilöillä seuraaminen on usein vaikeaa. Moni ei myöskään tiedä kuuluvansa ryhmään, joka on esim. vapautettu terveyskeskusmaksuista. Tämän osalta tulee lisätä tiedotusta tai muuttaa asiakasprosessia siten, että vapautukset huomioidaan automaattisesti.

*Vammaisneuvosto haluaa vielä korostaa maksujärjestelmämme monimutkaisuutta. Kaikista lääkärin välttämättömiksi määräämistä lääkkeistä ei saa KELA-korvausta, ja ne jäävät siten maksukaton kertymän ulkopuolelle. Lääkkeet on kuitenkin hankittava ja ovat välttämätön meno henkilölle.

Muutoksen hakeminen maksuihin

Koska paljon palveluita käyttävillä henkilöillä on usein merkittäviä toimintarajoitteita, on 11 §:n nojalla tehtävän maksun muutosta vaikea hakea. Kaupungin tulee tarjota henkilöille riittävää tukea ja neuvontaa, jotta käyttäjä voi hakea maksuun muutosta tarvitessaan.

Espoossa 14.12.2021

Vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela

Vammaisneuvoston puheenjohtaja

Sirkku Kiviniitty

Vammaisasiamies, vammaisneuvoston
sihteeri

Jakelu: Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta

Tiedoksi: Vammaisneuvosto